

Sagaen om Agni den Vise

Av Jonas Humbernes

Røyk lå tjukt i rommet, fra skittent, halmstrødd gulv til tak. Lavmælt tale avslørte dog at det befant seg flere mennesker der inne. I det halvkvalte skinnet av et stearinlys kunne en skjelne en håndfull skikkelser samlet rundt et bord. Midtpunktet for ansamlingen var en kraftig kar kledd i enkle filler. Mannen viste et smil med akutt tannmangel gjennom det skitne skjegget og sa med tilgjort likegyldighet:

”Ja, jeg møtte Agni den Vise en gang.”

En svak virvling i den tjukke røyken annonserte at en nykommer kom inn døren. Han gled ubemerket fram, for med sin sorte kappe var han nærmest usynlig i røyken og hans skritt ga knapt lyd fra seg. Den tannfattige mannen var opptatt av å passe den ventende stillheten fra sine tilhørere, så han la heller ikke merke til den kappeklede som gled opp ved siden av ham. Den fremmede ga den vordende fortelleren et kraftig dytt og overrumplet falt mannen med det skjeggete fjeset først. Så overtok den kappeklede rolig mannens plass og tok av de sorte hanskene sine omhyggelig før han sa:

”Ja, jeg møtte Agni den Vise en gang. Bare bedre.”

Den fremmede luktet på kruset framfor seg og rynket på nesen før han skubbet det av bordet hvorpå innholdet dynket en forstumlet skikkelse usynliggjort av flere års røyk. Så ventet han tålmodig i ti minutter før han gav opp at publikummet skulle ta hintet og bestilte selv noe å drikke. Etter en liten slurk av kruset sitt begynte den kappeklede mannen sin fortelling.

Agni var eldste datter av Aridh og Astrild. Aridh var av William Wallericks slekt og nøt derfor stor respekt i lokalsamfunnet da alle hans forfedre siden William var født og oppvokst i den samme landsbyen. Astrild var derimot av en nordmanns ætt, men ingen visste fra hvor eller hvem dette var for de tidlige vikingene som hadde slått seg ned var lenge glemt og tatt opp i samfunnet. Agni hadde også en noe yngre bror, men ham hører man ikke mye til. Det hadde seg slik at Agnis foreldre bodde i en fiskerlandsby i Northumbria og Aridh fungerte som leder av den. Eller, det var heller Agnis mor som fungerte som leder. Eller, det var vel aller helst ingen som hadde peiling på hvem som ledet landsbyen. Men nå var det nå slik at Agnis foreldre nøt en privilegert posisjon i den lille bygda der den lå rett ved havet. Når man en sjelden gang omtalte landsbyen for fremmede kalte man den Neubegang, men hva de i resten av landet kalte den brydde man seg lite om.

Det var en uvanlig rolig og behagelig varm dag da Agni ble født. Slikt vær var man slett ikke vant til der omkring, men alle tolererte at det ikke var overskyet og kraftig bris slik det pleide, med unntak av den tannløse gamlingen Kerry som snurt kunne fortelle at ”været slett ikke var slik det var i gamle dager.”

Sesongens første fiske var blitt utsatt i noen uker nå, på Aridh og Astrilds kommando, på grunn av det kommende barnet. Dette var ”Helt uhørt i mine dager” konstaterte Kerry til de som måtte passere forbi. Men folk godtok situasjonen med resignert mine og vandret uten grunn rundt fra hus til hus slik at de kunne klage over det varme været i stedet. En dag hadde Ather prøvd å snike seg ut med båten for å sjekke fisket og fått seg slik en overhøvling av Astrild at han ikke talte på tre dager. Det samme var skjedd tidligere med broren Alfred, men han var allerede stum og denne hendelsen fikk dermed ikke like mye oppmerksomhet.

Agni bar allerede som barn tegn på sin kommende fagerhet, men også sin manipulerende mine. Hun viste tidlig en interesse for urter og planter og fikk noe opplæring i dette av sin mor som kunne slikt. De andre unge i landsbyen viste misnøye over at den blonde jenten slapp å hjelpe til med arbeidet og å lære seg å fiske og tilberede fisk og andre slike sysler som foregikk i bygda. Riktignok var hun av og til ut med faren for å fiske, men dette var av egen fri vilje og en heller sjelden affære. Aller helst likte Agni å ligge hjemme med morens gamle, fillete urtebok i den ene hånden og noe velsmakende å spise i den andre. Men etter å ha lest den boken ti ganger begynte hun å kreve ny litteratur og foreldrene dro snart den lange veien til Newcastle for å kjøpe flere bøker. Men verken Agnis appetitt for mat eller bøker var billig, så landsbyen måtte drive ekstra hardt. Fisket ble utført også langt utenfor sesongen for å tjene nok penger. Til slutt fikk Agnis foreldre skaffet en egen baker til landsbyen og det var naturligvis til Agni hans bakverk tok veien. Slik gikk det til at mens fiskerne slet i høststormene ute på havet lå Agni på divanen hjemme med en hånd på sin velfødde mage og leste, oppvartet av sin familie. Både folk og utstyr fikk hard medfart og snart var hele landsbyen nedsarvet, men arbeidet måtte holde fram, natt og dag og ingen sa imot Aridh.

Så hadde det seg at i Agnis syttende sommer døde hennes far av lungebetennelse, den vanligste sykdommen der ute på den forblåste odden landsbyen lå på. Dette er en svært akutt og heltemodig måte å dø på i Neubegang og i god tradisjon la landsbyboerne liket på en båt de satte fyr på og etter mye om og men også fikk sendt på sjøen. Idet den brennende båten begynte å synke langt der ute i havgapet, kom Aline, konen til Ather, i hug at de nettopp hadde senket den siste sjødyktige fiskebåten sin. Og så gikk de alle vært til sitt.

Dagen etter gikk det opp for alle at de var uten noen til å lede seg. Alfred forsøkte riktignok å minne dem på at de fortsatt hadde Astrild til å lede dem, men hadde visse

problemer med å formidle dette til de andre. Dermed samlet de seg alle sammen og strømmet oppover gatene (i den grad de var nok folk til å strømme og det var gater til å strømme oppover i Neubegang) til de kom til den avdøde Aridh og Astrilds hus. Der slo mobben opp døren og fikk se Agni ligge døsende med en bok på brystet. En av landsbyboerne heftet høygaffelen sin og ytret noen gutturale lyder mens han pekte på den forspiste Agni. Ingen visste hvorfor, men så var det fornuftige grunnlaget for denne mobben så tynt at ingen gjorde noe utav det. I stedet grep de hardt om sine fakler, spader og fiskestenger og trykket seg inn i huset. Ute kunne man høre gamle Kerry kjefte:

”Uhørt! I mine dager holdt vi mer av våre fiskestenger!”

Døren inn til huset var dog laget for at kun en person kunne dra nytte av den om gangen, men dette var ikke noe mobben prioriterte. Derfor satt Aline og Ather seg fast i den med sine brede fiskerskuldre og bannet i de store fiskerskjeggene sine. Med et kom Astrildh inn i rommet og kom bort til datteren sin som hadde våknet.

”Mor, jeg hadde slik en underlig drøm.” fortalte hun søvnig.

”Drømmer er bud sendt fra havet. Fortell meg hva du har drømt om.” svarte hennes mor.

”Boller med sukker.” sa Agni.

Mobben hadde endelig kommet seg inn og trengte seg innpå Agni og Astrild. Da snudde landsbylederen seg imot mobben og så svært irritert ut:

”Hva i heiteste torskeheimen er det dere gjør her?”

Den rasende mobben nølte et øyeblikk før dens medlemmer så spørrende på hverandre. En lavmælt diskusjon bredte seg utover for å finne svar.

”Du må dra nå,” insisterte Astrild mens mobben var opptatt, ”det er ikke trygt for deg her lenger!”

Og med en gjeng landsbyboere, som nå ga blaffen i hvorfor de var der, i hælene, kom Agni seg ut bakdøren. Så, imens mobben rotet seg bort i treromshuset som var hennes hjem, vagget Agni med noe vanskelighet ut på stien inn i skogen.

Agni kavet og slet seg gjennom skogen i nesten en hel halvtime før hun sank sammen, lent mot en stein. Hun la en hånd på magen og kom irritert på at hun ikke hadde med noe mat. Etter en liten pust i bakken forsøkte Agni å komme seg opp før hun bestemte seg for at hun ikke orket og satte seg ned igjen. Så døde hun av.

Midt ute i den mørke skogen våknet en forstumlet Agni av at hun var sulten. Hun hørte et ul som fikk hårene i nakken (og ryggen for den del) til å reise seg på henne, men snart så hun en busk med bringebær innen rekkevidde og glemte det hele. Til slutt var det bare ett eneste bær igjen, og Agni strakk seg for å få tak i det. Idet hun grep tak i det, veltet hun, men traff noe mykt. Etter å ha spist bæret vurderte hun å røre på seg, men gjorde det ei.

Flere ulver gjorde seg til kjenne i skogen, hvorav en var ubehagelig nær. Agni spratt uvirkelig fort opp og hårene i nakken (og ryggen) reiste seg så mye at de la seg ned igjen på motsatt side før hun la merke til en flatklemt hare ved seg.

Heldigvis bærer enhver Neubeganging med seg nødvendig utstyr for å tilberede fisk hvor som helst. Dette har holdt dem i live på den ugjestmilde kysten, selv om de nok hadde vært bedre tjent med livredningsutstyr. Slik gikk det til at Agni snart fikk i gang et bål som hun tilberedte haren på enklest mulig måte over. Og så åt hun som... en Agni som ikke hadde spist særlig på en time eller så. Slik var ulvene glemt og Agni gikk til å håpe på at et fullvoksent villsvin skulle komme brasende imot henne og dø av hjertestans over bålet før det tilberedte seg selv. Men noe villsvin viste seg ei, i stedet tok det til å glimte farlig i et dusin lysende øyne rundt henne. Ulveflokket hadde funnet Agni og hun overveide å reise seg og flykte. Ulvene sirklet rundt bålet og kom stadig nærmere. Det tok ikke lange stunden før de var synlige i skinnet fra bålet.

”De tør nok ikke å nærme seg ilden” sa Agni beroliget til seg selv et øyeblikk før bålet sluknet. Og ulvene lot seg ei be to ganger der de løp fram mot sitt bytte. Men rett som det var lød lyden av sverd som ble trukket og en mann hoppet ned fra steinen bak Agni. Han slengte fra seg sekk og kappe før han snudde seg mot Agni og sa med et bredt smil som avslørte perfekte, hvite tenner:

”Frykt ei, skjønn møy. *Jeg er her.*”

Mannen kastet på det halvlange, blonde håret og snudde seg mot den sultne ulveflokket. Han sendte sverdslag og tørre kommentarer mot ulvene som bestemte seg for å flykte framfor å tilbringe mer tid i denne ekle skapningens nærvær. Den ekle skapningen, derimot, snudde seg, åpnet diskret skjorten sin litt og rakk akkurat å se Agni legge fra seg den nå tomme skreppa hans. Den unge kvinnen så kun likegyldig på ham før hun sa:

”Har du ikke mer...”

”Så, så. Ingen fare, fagre jomfru...” begynte mannen smilende og med tilhørende håndbevegelser før Agni avbrøt ham:

”Hva vet du om det?”

”...det er ingen grunn til å takke. Jeg gjør heldedåder hele tiden.”

Agni virket mektig lite imponert, men mannen holdt fram med å smile sleskt og prate etter å ha tenkt seg om og funnet de rette ordene:

”Men ei har jeg kastet blikk på slik en tiltalende kvinne.”

Agni viste bare et uttrykk som sa ”Vel, duh!” og tok til å lete igjennom sekken til mannen etter mer mat.

Mannen tok seg nok en tenkepause før han ytret en innlært lekse:

”Jeg er Vincent Deepwatershire, din ydmyke tjener.”

”Åja?” svarte Agni og så opp fra sekken mens et lumskt glis spredte seg over fjaset hennes.

Vincent Deepwatershire undret over om han muligens ikke hadde fått mer enn han bad om der han leide hesten sin med Agni oppå. Men undring var ikke en av hans sterkere sider, det var å forføre yngre kvinner med et sleskt smil han kunne og lite annet, og derfor var han heller usikker på hva han selv undret over. I stedet sa han:

”Hvor bor du så, fagre møy?”

Men Agni svarte ikke. Vincent så forundret på bakken, snublet deretter i en rot og kom seg rakst på beina igjen før han så etter om kvinnen på hesten hadde sett noe.

”Der!” utbrøt plutselig Agni etter en stund og pekte på ei lita hytte bygd inn i en skråning. Vincent ble straks noe forundret og muligens skuffet, da han oppdaget at kvinnen han hadde reddet tydeligvis ikke var rik allikevel. Men like fullt leide han hesten med kvinnen på mot huset. Han torde ikke annet. Han stanset foran døren og hjalp kvinnen ned. Så sto de der og så på hverandre i stillhet. Lenge sto de der før Vincent lente seg sakte fram mot Agni som gjengjeldte ham med å si:

”Jammen, så bank på da mann!”

Og dette gjorde han. Snart åpnet døren seg og en krokboyd gamling så skeptisk opp på dem. Han åpnet den tannløse kjeften og talte med svak stemme:

”God dag, godtfolk. Er det noe jeg kan hjelpe dere med?”

”Ha deg ut,” sa Agni.

Mannen så forbløffet på Agni, men visste ei hva han skulle si.

”Ha deg ut!” kommanderte Agni, med mer intensitet denne gangen. Da mannen ikke gjorde mine til å ha seg ut av sitt eget hus gjorde hun en bevegelse med hodet mot den gamle til Vincent som plukket ham opp og kastet gamlingen på andre siden av veien.

”La meg aldri se deg oppføre deg slik til en dame igjen, din barbariske tølper!” ropte Vincent etter gamlingen som hastet seg på beina og haltet forskremt vekk.

Agni fant seg fort til rette i en behagelig lenestol og satte snart sin ydmyke tjener til å rydde, vaske, ommøblere og ikke minst til å lage mat. Det gikk ikke lange tiden før huset var slik Agni ville ha det: Ryddig, ordentlig og med en bugnende middag på bordet. Etter å ha latt Agni spise seg god, mett og ute av stand til å røre seg, sa Vincent:

”Jeg går og henter noe mer å drikke, vene deg.”

Og så kastet han seg på hesten sin og red i full galopp tilbake til Deepwatershire herregård.

Slik gikk det til at Agni satt alene i den ensomme stuen og spiste rester. Helt til en dag, mange ensomme netter senere, da det var tomt for dem. Så tok hun til å fundere hvordan hun nå skulle klare seg. Til slutt fikk hun en idé og var svært tilfreds med seg selv. Dessverre kom det ingen fullvoksne villsvin brasende inn og døde av hjertestans i peisen.

Etter en hel dag uten annet å spise en noe brød sovnet Agni inn i en urolig drøm av matmangel. Da morgenen kom neste dag... lå Agni fortsatt og sov. Men da solen sto høyt på himmelen og dens stråler bredte seg utover den normalt mørke skogen våknet Agni til live. Hun funderte over drømmen, men visste allerede hva hun skulle gjøre.

Den forlatte ulveungen lå i en hule, redd for å gå ut. Men den kunne ikke overleve der inne, så den forlot det trygge hi. På veien vokste den seg større og var blitt fullvoksen da den fant en orm i gresset. Med ormen fant ulven mange skogsdyr som gav den mange gaver av nøtter og honning. Så våknet vargen med rumlende mage.

Agni tok kappen på og la ut i duskregnet. Ei hadde hun noe mål, men hun vandret uansett langs stien. Det tok ikke lang tid før hun ble lei og bestemte seg for å gå tilbake til den varme hytta. Etter noen skritt kom hun på at alt spiselig var fortært der, og snudde igjen. Rundt neste sving så hun noe som så ut til å være en tigger omhyllt i en svær og mørk kappe.

”Har du et stykke brød til en arm vandrer, gode kvinne?” ba tiggeren og Agni svarte:

”Hadde jeg hatt brød ville jeg vært hjemme og spist godt akkurat nå. Og ikke snakk om jeg ville delt det med deg!”

”Stilig,” mumlet tiggeren

”Hva?”

”Har du en tår å fukte en sår strupe, vene deg?”

”Hadde jeg hatt vin ville jeg vært hjemme og drukket godt akkurat nå. Og du ville ikke fått en dråpe uansett!”

Agni skulle til å gå da mannen igjen snakket til henne:

”Har du en kjekk mann å dele, kjære deg?”

”Hadde jeg hatt en mann ville jeg vært hjemme og... Hei!”

Agni så indignert og ikke rent forfjamsset på tiggeren som reiste seg humrende opp fra kanten på stien. Hans klær var da slett ikke fillete, og stemmen hans da han nå talte var klar og sikker:

”Hadde jeg virkelig vært en fattig mann ville jeg ei overlevd på deg, eller hva?”

Den ukjente humret av sin egen vittighet og fortsatte:

”Nå har det seg dog slik at jeg ei er noen tigger etter smuler. Skal vi fortsette?”

”Vi?” fikk Agni endelig fram, men det eneste svar hun fikk var den mystiske personen som slo følge med henne bortover stien.

”Så... fint vær?” forsøkte Agni til den tause mannen ved siden av seg.

”Her under kappen min, så,” svarte han uanfektet.

”Ja, ja, ja...” sa Agni og så seg rundt, men mannen var tydeligvis ikke var henne. Og slik fortsatte de to i en stund, helt til den kappekleddede plutselig snudde seg mot henne og talte:

”Hvem jeg er? Du er en nysgjerrig en du?”

”Mest sulten akkurat nå,” begynte Agni før hun fikk tenkt seg om og sa forskrekket: ”Er De en trollmann? Kan De annet enn å lese tanker?”

”Ja. Og, ja jeg kan trylle fram et vidunderlig måltid, men da må jeg nok ha et bål og noe å tilberede på det.”

Agni sto målløs et øyeblikk før mannen talte igjen:

”Skal jeg få det til å slutte å regne på deg?”

Til dette ristet bare Agni på hodet og nektet for at han kunne klare noe slikt. Så tok mannen av seg den tunge ytterkappen og slengte den om den blonde kvinnens skuldre med et smil.

”Har du noen gang drømt at en skjeggete gammel mann skal fortelle deg at du er utpekt til storhet?” spurte den nå bare delvis kappekleddede mannen en forundret Agni. Svaret var kun et usikkert nei.

”Vel godt er det, for ei er jeg en skjeggete gammel mann og ei er du utpekt til store dåder,” forklarte mannen med lett stemme og nappet ned noe mose fra en gren. Så sa han med et lurt smil som nådde til de klare øynene:

”Så da får vi late som,” og med en håndbevegelse begynte et stort, grått skjegg å vokse fram på hans hake.

Etter de hadde hatt det morsomt med å gro skjegg på Agni, gikk de to videre mot en liten landsby som lå der utsatt mot det veldige havgapet. Mannen nikket til Agni og hyllet seg inn i

den veldige kappen sin før han forsvant i en annen retning og lot henne gå inn i landsbyen alene. Folk så opp fra sine fang og avbrøt sin selvmedlidenhet med å stirre nysgjerrig på Agni som gikk med bestemte skritt. I alle fall klarte hun å innbille de sløve fiskerne at hennes skritt var det. Henne selv var det verre med.

Vel inne i landsbyen sto Agni midt på torget (det vil si den bredeste åpningen mellom husene) og sa med tilgjort likegyldighet til de forbipasserende på vei mot havet:

”Jeg ville ikke satt ut med båtene i dag.”

Forundret snudde noen seg og mente at hun ikke hadde peiling.

”Det er en storm i emning. Hold dere i land i dag.”

Enten var det noe illevarslende i Agnis stemme eller så kom folket i Neubegang på at de ikke hadde noen båter igjen. I alle fall fulgte de nykommerens formaninger. Så satt Agni seg ned på en tønne. Vel, først satt hun seg på en sovende Kerry, men det ble det snart orden i (han kjeftet henne opp, hun kjeftet ham opp og så gikk han og hentet en tønne). Slik satt hun og ventet. Og ventet.

”Hun snakker bare tull!*” ropte Ather da det begynte å li på ettermiddagen, ”Vi har mistet en hel dags fiske på grunn av ord fra ei tullete heks!”

Broren hans, Alfred sto bak ham og prøvde å få oppmerksomheten hans, men Ather bare fortsatte:

”Det er ikke likt oss å høre på det fremmede taler. La oss dra ut å redde det vi kan av dagens fangst.”

Idet han snudde seg bryskt for å vandre minst like bryskt ned til vannkanten ble den bryske vandrings hans avbrutt av et mektig lyn som rev i stykker himmelen. Etter brøkdelen av et sekund var alle raskt på vei innendørs. Etter ytterlige noen sekunder kom noen på å ta inn Agni også. Og slik begynte den verste stormen de i Neubegang noensinne hadde sett (bortsett fra gamle Kerry, som med sur mine kunne forsikre alle at skulle det ikke mer enn en slik fillestorm til for at folk trakk innendørs skulle de ha opplevd noen de stormene *han* hadde vært utfor ute på det åpne havet da *han* var ung). Men til alt hell var det ingen som kom til skade og ingen hus ble ødelagt.

Neste dag var folk travelt opptatt med å rydde opp etter stormens herjinger. Rett som det var tok en liten mørkhåret ung kvinne seg fram til Agni. Hun så med beundrende øyne på den blonde kvinnen og spurte henne om hun var en viskvinne. Til dette svarte Agni:

*Her ville vi nok ha sagt for eksempel ”sprøyt”, men sjøsprøyt regnes som svært hellig i Neubegang og Ather ville nok nødig tale blasfemi, om han var aldri så sur.

”Nå, ikke sløs din tid på uviktige spørsmål, søte deg. Du burde være hjemme å passe på at ingen stjeler middagen din der den står i vinduet.”

Agni smilte lurt idet den lille kvinnen hastet seg hjemover og tok til å spise på en stek hun tok fram fra bak tønne hun satt på.

Da det på ny ble dag kom den samme lille kvinnen med det mørke håret bort til Agni og klaget sin nød:

”Min søster Anita har mistet sin kjæreste eiendel; lykkeagnet hun fikk av sin forlovede. Det hadde gått i arv fra hans tippippoldefar (på morssiden) og nå kan hun ikke finne det. Du som er slik en vis kvinne, kan du ikke hjelpe oss? Hvor er lykkeagnet?”

Det virket som Agni konsentrerte seg lenge mens den lille kvinnen ventet håpefullt. Til slutt så hun inn i øynene på den ventende kvinnen og sa:

”Du vil se at det du søker er nærmere enn du tror. Faktisk er det,” Agni avbrøt setningen med en konsentrert mine, ”i lommen min.”

Den mørkhårede så vantro på den blonde, men puttet likevel hånden i lommen på Agnis kjole. Og fant ingenting. Et snev av tvil danset over ansiktet hennes.

”Andre lommen,” hvisket Agni innbitt mellom tennene.

Ansiktet til den lille kvinnen lyste opp i pur glede da den stutte fiskerhånden hennes kom opp fra lommen med en interessant ball laget av en smørje laget av mark, sild og utallige andre ting som ingen kunne eller ville gjøre til kjenne. Ikke lenge etter var ordet spredd om Agnis fantastiske evner. Den korte, mørkhårede kvinnen gikk i spissen for å utnevne henne til viskvinne. Det var noen som var uenige av forskjellige grunner og dette ledet til noe diskusjon og forvirring, men til slutt ble Agni muligens utnevnt til viskvinne.

Etter noe tid gikk turen tilbake til den enslige hytta i skogen, slik det seg hør og bør en viskvinne (eller visperson av noe annet kjønn, for den del). Imot regelmessige forsyninger med mat kom Agni til Neubegang med jevne mellomrom for å spå om det ble storm. Etter en tid ble det slutt på dette etter hvert som innbyggerne kom på at de ikke hadde noen båter å fiske med uansett. Men maten fortsatte å komme til den lille stua i skråningen, enten fordi de i Neubegang fryktet Agnis vrede eller fordi de ikke visste bedre.

Skogens dyr var trellbundet vargen.

”Og slik ender sagaen om Agni den Vise,” avsluttet den kappekledde mannen og så utover sitt publikum. Hver og en lå og døde rundt ham. Mannen reiste seg indignert for å gå ut og reddet hanskene sine fra å bli siklet på underveis. Han smilte under kappen idet han forlot vertshuset idet den eldgamle røyken ble virvlet opp som den aldri før hadde opplevd. Ikke av en storm, i alle fall.